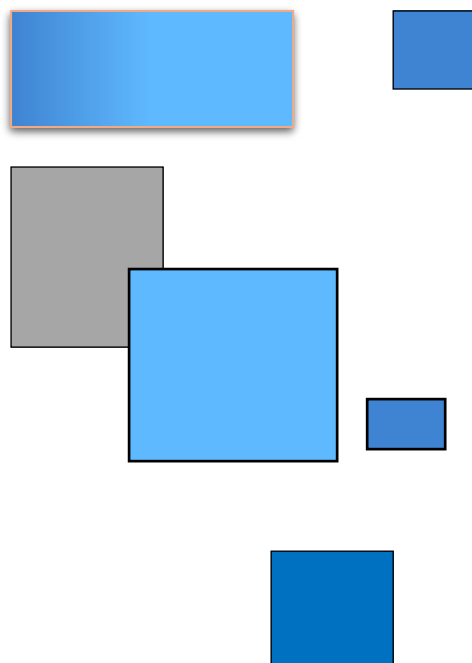




Orzeczenia komisji lekarskich ZUS wydane w 2024 roku



DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH

Warszawa, 2025



ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Opracował: Andrzej Kania

Wydział Badań Statystycznych

Akceptowała: Małgorzata Wolska-Łopacińska

Wicedyrektor Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuarialnych

Objaśnienia znaków umownych

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło

X (x) - wypełnienie tej pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

Zero (0,0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05

„w tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

„z tego” - oznacza, że wymieniane są wszystkie składniki sumy

Uwaga:

Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”

www.zus.pl

www.psz.zus.pl

Spis treści

	Strona
Spis tabel	4
Spis rysunków	5
Wstęp	7
1 Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie	9
2 Rozstrzygnięcia komisji lekarskich	15
2.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika	22
3 Charakterystyka osób badanych	26
Podsumowanie	45

Spis tabel

	Strona
Tab.1 Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie ZUS w latach 2021-2024	9
Tab.2 Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie ZUS w latach 2023-2024 według ich rodzaju	11
Tab.3 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2024 r. według ich rodzaju	12
Tab.4 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2024 r. według rodzaju środka odwoławczego	14
Tab.5 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w latach 2023-2024 według rodzaju orzeczenia	16
Tab.6 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2024 r. według województw	18
Tab.7 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2024 r. według rodzaju ustalenia i województw	19
Tab.8 Struktura orzeczeń w sprawach rentowych wydanych przez komisje lekarskie w latach 2023-2024 zmieniających ustalenia lekarza orzecznika	23
Tab.9 Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wydane w 2024 r. przez komisje lekarskie ZUS według okoliczności powstania uszczerbku oraz wybranych rodzajów urazów i chorób zawodowych	24
Tab.10 Orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2024 r. według rodzaju orzeczenia i płci osób badanych	27
Tab.11 Orzeczenia wydane w 2024 r. przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie według płci i wieku	28
Tab.12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych wydane w latach 2023-2024 według grup badanych	28
Tab.13 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według wieku badanych i wybranych grup chorobowych	30
Tab.14 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według wybranych grup chorobowych i wieku badanych	31
Tab.15 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według wieku badanych i wybranych grup chorobowych	33
Tab.16 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według wybranych grup chorobowych i wieku badanych	34
Tab.17 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i wybranych grup chorobowych	36
Tab.18 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według wybranych grup chorobowych i przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy	37
Tab.19 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i wybranych grup chorobowych	39
Tab.20 Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wydane w 2024 r. przez komisje lekarskie ZUS według okoliczności powstania uszczerbku oraz rodzajów urazów i wybranych chorób zawodowych	41

Spis tabel (dok.)

	Strona
Tab.21 Orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane w 2024 r. przez komisje lekarskie ZUS według płci i ustaleń orzeczniczych	42
Tab.22 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i wybranych grup chorobowych	43
Tab.23 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej według wybranych grup chorobowych i przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy	43
Tab.24 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych w sprawie renty socjalnej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i wybranych grup chorobowych	44

Spis rysunków

	Strona
Rys.1 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w wyniku badań przeprowadzonych w 2024 r.	13
Rys.2 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2024 r. według rodzaju środka odwoławczego	14
Rys.3 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2024 r.	17
Rys.4 dział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach lekarzy orzeczników w 2024 r.	20
Rys.5 Udział orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarzy orzeczników w orzeczeniach ogółem wydanych przez komisje lekarskie w 2024 r.	21
Rys.6 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych	32
Rys.7 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych	35
Rys.8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie, w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności	38
Rys.9 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie, w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności	38

Wstęp

Do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy m.in. orzekanie dla celów ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz innych świadczeń wypłacanych przez Zakład, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Orzeczenia wydają:

- lekarz orzecznik ZUS – w I instancji,
- komisja lekarska ZUS – w II instancji.

Postępowanie orzecznicze podejmowane jest na podstawie wniosku osoby występującej o świadczenie. Do wniosku – oprócz dokumentów uzasadniających prawo do świadczeń i ich wysokość – powinna być dołączona dokumentacja medyczna.

Zarówno lekarz orzecznik, jak i komisja lekarska oceniają niezdolność do pracy, jej stopień, a także dokonują ustaleń dotyczących:

- daty powstania niezdolności do pracy,
- przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy,
- związku przyczynowego niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami,
- niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- celowości przekwalifikowania zawodowego.

Lekarz orzecznik oraz komisja lekarska dokonują oceny niezdolności do pracy w formie orzeczenia. Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz szans na odzyskanie zdolności do pracy lekarz orzecznik i komisja lekarska uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności poprzez leczenie i rehabilitację,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej, która nie zgadza się z treścią orzeczenia, przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki

organizacyjnej Zakładu właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Komisja lekarska nie rozpatruje sprzeciwu wniesionego po terminie.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w orzeczeniu, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, Prezes Zakładu również może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia przez komisję lekarską.

W imieniu Prezesa Zakładu zarzut wadliwości zgłasza główny lekarz orzecznik dokonując kontroli merytorycznej i formalnej orzeczeń lekarzy orzeczników ZUS.

Zarzut wadliwości ma prawo zgłosić także naczelny lekarz Zakładu lub lekarz inspektor dokonujący kontroli orzeczeń w ramach nadzoru nad orzekaniem o niezdolności do pracy.

Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad i trybu kierowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rehabilitację leczniczą oraz udzielania zamówień na usługi rehabilitacyjne (t.j. Dz.U. 2019 poz. 277) od grudnia 2017 r. wprowadzono możliwość:

- wniesienia sprzeciwu przez osobę zainteresowaną oraz zgłoszenia przez Prezesa Zakładu zarzutu wadliwości orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika w sprawie potrzeby rehabilitacji leczniczej – **w sprawach, w których prowadzone jest postępowanie z wniosku o rehabilitację leczniczą sporządzonego przez lekarza prowadzącego leczenie,**
- wydania orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej „z urzędu” przez komisję lekarską – **w sprawach, w których prowadzone jest postępowanie z wniosku o ustalenie uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy albo świadczenia rehabilitacyjnego;** w przypadku, gdy komisja lekarska rozpatruje sprawę z wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy albo o świadczenie rehabilitacyjne i stwierdzi, że ubezpieczony rokuje odzyskanie zdolności do pracy po przeprowadzeniu rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej (a ustalenia takiego nie dokonał lekarz orzecznik) powinna wydać orzeczenie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, wskazując jednocześnie jej profil.

W 2024 r. podobnie jak w roku poprzednim działało 30 komisji lekarskich ZUS mających siedziby w 16 oddziałach.

Przedmiotem niniejszego opracowania są orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zmieniające bądź podtrzymujące orzeczenia lekarzy orzeczników.

1. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie

W 2024 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali ogółem 1 139,6 tys. orzeczeń lekarskich. W stosunku do 792,4 tys. orzeczeń przysługiwała możliwość odwołania się od decyzji lekarza orzecznika do komisji lekarskich.

W związku z wniesionymi sprzeciwami oraz zgłoszonymi zarzutami wadliwości od orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników ZUS – komisje lekarskie wydały w 2024 roku 74,7 tys. orzeczeń (średnio 6,2 tys. w miesiącu). Liczba wniesionych sprzeciwów oraz zgłoszonych zarzutów wadliwości ogółem zmniejszyła się w porównaniu do roku poprzedniego o 2,6 tys. orzeczeń, tj. o 3,4%. Wynikało to ze spadku liczby orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających uprawnienia do świadczenia uzupełniającego, ponownych dla celów rentowych oraz ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej wydanych przez lekarzy orzeczników ZUS.

W 2024 roku komisje lekarskie wydały 6,3 tys. orzeczeń w związku z potrzebą rehabilitacji leczniczej, do których został wniesiony sprzeciw lub zgłoszony zarzut wadliwości, co stanowiło spadek o 6,0% w stosunku do 2023 r.

Tab.1 Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie ZUS w latach 2021-2024

Orzeczenia	2021		2022		2023		2024	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
Ogółem*/	833 327	100,0	857 047	100,0	882 207	100,0	867 091	100,0
<i>z tego wydane przez:</i>								
lekarzy orzeczników ZUS	761 297	91,4	781 589	91,2	804 867	91,2	792 394	91,4
komisje lekarskie	72 030	8,6	75 458	8,8	77 340	8,8	74 697	8,6

*/bez orzeczeń wydanych w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy

Najczęściej, analogicznie jak w latach poprzednich, odwoływano się od orzeczeń wydanych przez lekarza orzecznika:

- w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) lub sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników

opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki – orzeczenia pozostałe – sprzeciw został zgłoszony w 16,6% przypadków,

- powypadkowymi dotyczącymi oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu –14,0%,
- pierwszorazowych i ponownych w sprawie renty socjalnej i w sprawach świadczeń podlegających koordynacji – po 13,3% (tabl. 2).

Najliczniejszą grupą orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników były orzeczenia ponowne dla celów rentowych – 250,4 tys. oraz orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych – 187,4 tys. Orzeczenia komisji lekarskich stanowiły w grupie orzeczeń ponownych 7,6% (19,0 tys.), a w grupie pierwszorazowych 8,3% (15,5 tys.) i były to relatywnie najniższe udziały orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach lekarzy orzeczników.

Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w związku z odwołaniami od orzeczeń lekarzy orzeczników przedstawiała się następująco:

- 20,7% to orzeczenia pierwszorazowe rentowe,
- 13,5% orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego,
- 11,3% orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu,
- 8,5% orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej wydane na wniosek lekarza leczącego,
- 8,1% orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie renty socjalnej,
- 7,4% orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom,
- 2,7% orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji,
- 2,0% orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o rentę rodzinną,
- 0,3% pozostałe orzeczenia.

**Tab.2 Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie ZUS
w latach 2023-2024 według ich rodzaju**

Rodzaj orzeczenia a - rok poprzedni = 100		Orzeczenia wydane przez:		Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
		lekarzy orzeczników	komisje lekarskie	
Ogółem*/	2023	804 867	77 340	9,6
	2024	792 394	74 697	9,4
	z tego dotyczące orzeczeń:	a	98,5	96,6
pierwszorazowych dla celów rentowych	2023	182 439	15 326	8,4
	2024	187 383	15 479	8,3
	a	102,7	101,0	x
ponownych dla celów rentowych	2023	258 925	19 451	7,5
	2024	250 381	19 034	7,6
	a	96,7	97,9	x
pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie renty rodzinnej, o dodatek pielęgnacyjny osoby pobierającej rentę rodzinną	2023	12 018	1 594	13,3
	2024	11 671	1 486	12,7
	a	97,1	93,2	x
pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2023	54 891	5 645	10,3
	2024	57 383	5 532	9,6
	a	104,5	98,0	x
powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2023	60 263	8 299	13,8
	2024	60 405	8 449	14,0
	a	100,2	101,8	x
pierwszorazowych i ponownych w sprawie renty socjalnej	2023	44 170	5 732	13,0
	2024	45 747	6 064	13,3
	a	103,6	105,8	x
o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2023	67 659	6 724	9,9
	2024	65 731	6 318	9,6
	a	97,2	94,0	x
pierwszorazowych i ponownych dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	2023	108 953	12 392	11,4
	2024	97 048	10 073	10,4
	a	89,1	81,3	x
w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2023	13 952	1 863	13,4
	2024	15 144	2 012	13,3
	a	108,5	108,0	x
pozostałych**/	2023	1 597	314	19,7
	2024	1 501	250	16,6
	a	94,0	79,6	x

*/ bez wydanych w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy

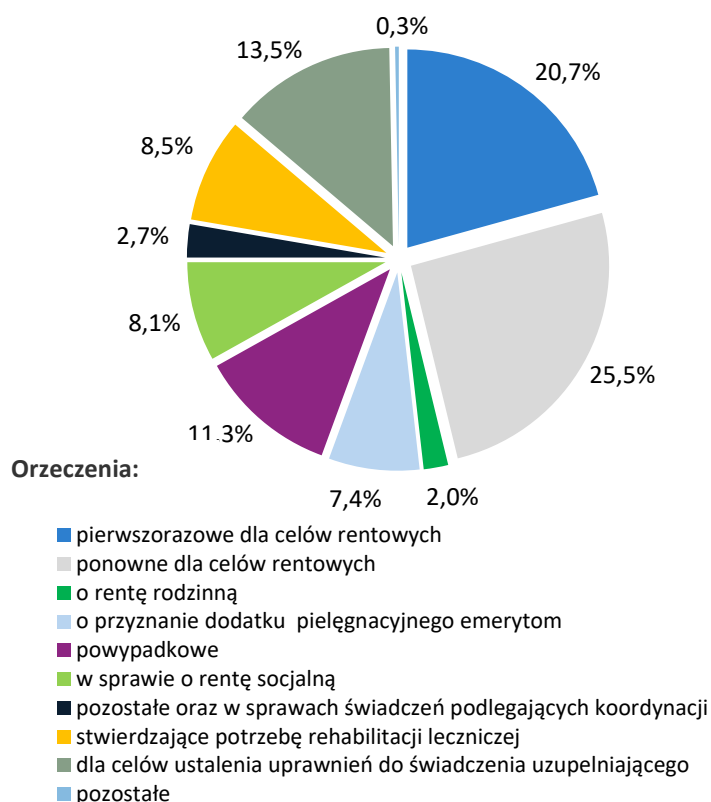
**/ w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, w sprawie trwałej niezdolności pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) oraz w związku z badaniem dziecka w wieku powyżej 16-go roku życia w celu przyznania matce, ojcu lub opiekunowi wcześniejszej emerytury

Tab.3 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2024 r. według ich rodzaju

Rodzaj orzeczenia	Orzeczenia	
	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	74 697	100,0
<i>z tego dotyczące orzeczeń:</i>		
pierwszorazowych dla celów rentowych	15 479	20,7
ponownych dla celów rentowych	19 034	25,5
pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie renty rodzinnej, o dodatek pielęgnacyjny osoby pobierającej rentę rodzinną	1 486	2,0
pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	5 532	7,4
powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	8 449	11,3
pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie renty socjalnej	6 064	8,1
w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2 012	2,7
stwierdzających potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	6 318	8,5
pierwszorazowych i ponownych dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	10 073	13,5
pozostałych*/	250	0,3

*/m. in. w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) oraz o potrzebie rehabilitacji leczniczej

Rys.1 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w wyniku badań przeprowadzonych w 2024 r.

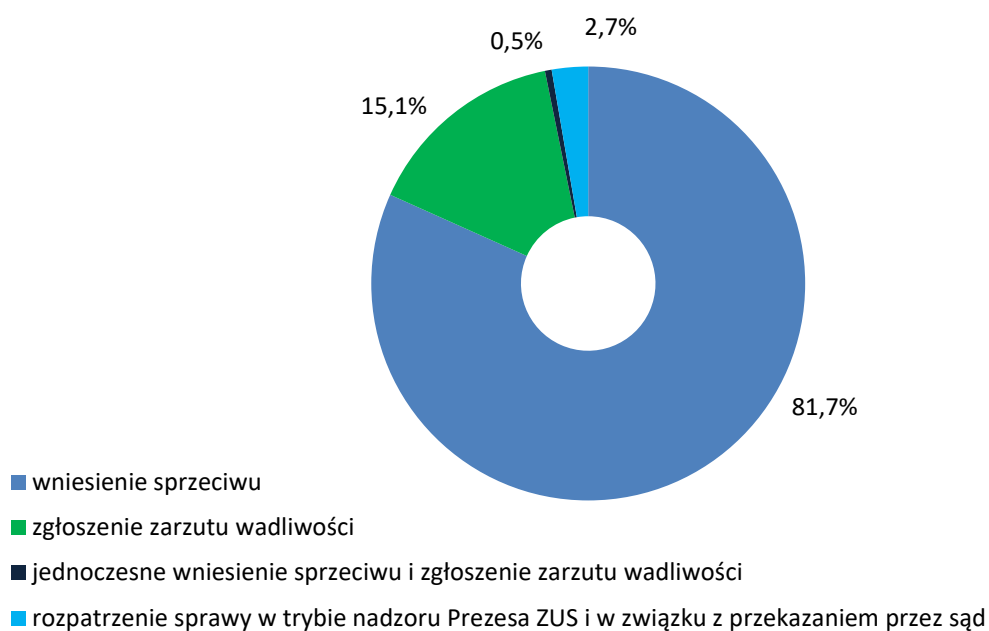


Z ogólnej liczby 74,7 tys. orzeczeń wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie:

- 61,0 tys. (tj. 81,7%) wydano w związku z wniesieniem sprzeciwu,
- 11,3 tys. (15,1%) w związku ze zgłoszeniem przez głównego lekarza orzecznika bądź lekarza inspektora zarzutu wadliwości,
- 0,4 tys. (0,5%) orzeczeń w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości rozpatrzono i wydano (rys. 2, tabl. 4).

Ponadto w 2024 r. komisje rozpatrzyły łącznie 2,1 tys., tj. 2,7% spraw skierowanych w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu. Były to sprawy rozpatrywane przez komisje lekarskie w ramach nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników w oddziałach Zakładu, sprawowanego przez Prezesa Zakładu za pośrednictwem głównego lekarza orzecznika. Nadzór ten obejmuje m.in. analizę odwołań wniesionych od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika w celu stwierdzenia, czy w odwołaniu tym nie wskazano nowych okoliczności dotyczących niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji. Jeśli w odwołaniu wskazano nowe okoliczności, sprawa zostaje skierowana do ponownego rozpatrzenia przez lekarza orzecznika ZUS.

Rys.2 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2024 r. według rodzaju środka odwoławczego



Tab.4 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2024 r. według rodzaju środka odwoławczego

Orzeczenia	Ogółem	W związku:			
		z wniesionym sprzeciwem	ze zgłoszonym zarzutem wadliwości	z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem zarzutu wadliwości	inne ^{*/}
OGÓŁEM	74 697	61 000	11 264	371	2 062
<i>z tego:</i>					
zmieniające ustalenia lekarza orzecznika	20 212	11 980	7 619	240	373
podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika	53 029	49 020	3 645	131	233
nieustalone rozstrzygnięcie komisji lekarskiej	1 456	-	-	-	1 456

^{*/m. in.} wydane w trybie zwierzchniego nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy, wyroki sądowe

2. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich

Komisje lekarskie, rozpatrując wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, przy wydawaniu orzeczenia dokonują w większości przypadków rozstrzygnięcia na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku. Jeżeli dokumentacja dołączona do wniosku nie była wystarczająca do wydania orzeczenia, komisja lekarska ma prawo zwrócić się o jej uzupełnienie, o opinię lekarza konsultanta, o wyniki badań dodatkowych lub o wyniki obserwacji szpitalnej, jak również przeprowadzić bezpośrednie badanie stanu zdrowia osoby, w stosunku do której miało być wydane orzeczenie.

W 2024 r. badania specjalistyczne przeprowadzono dla 3,8 tys. osób, badania w domu chorego dla 46 osób, badania przeprowadzone przez psychologa w 0,4 tys. przypadków, a badania dodatkowe dla 51 osób. Ogółem komisje lekarskie Zakładu zleciły wykonanie 4,3 tys. dodatkowych badań.

Jeżeli w ramach rozpatrzenia wniesionego sprzeciwu lub zarzutu wadliwości komisja lekarska zmieniła co najmniej jedno z następujących ustaleń, tj. stopień niezdolności do pracy, związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania tej niezdolności, data powstania niezdolności do pracy, przewidywany okres trwania niezdolności do pracy, procent uszczerbku na zdrowiu, to jest to orzeczenie zmieniające ustalenia lekarza orzecznika.

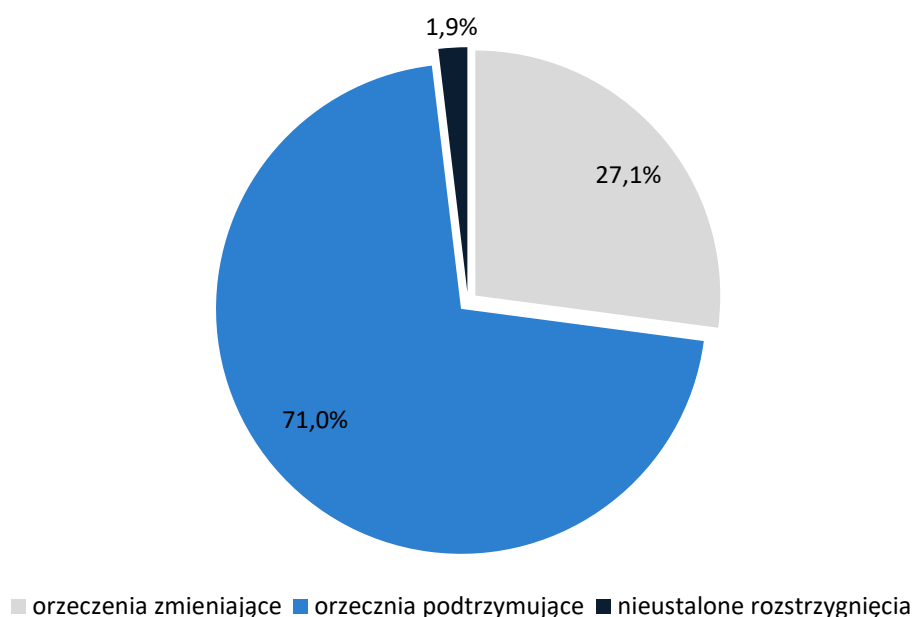
W 2024 r. komisje lekarskie ZUS wydały 20,2 tys. orzeczeń zmieniających, co stanowiło 27,1% wydanych przez nie orzeczeń, natomiast w 53,0 tys. spraw odwoławczych (71,0%) podtrzymały ustalenia lekarza orzecznika, a w pozostałych 1,5 tys. przypadków (1,9%) odnotowano brak informacji o końcowym rozstrzygnięciu. Najwyższy odsetek orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika odnotowano w przypadku orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 37,2%, a najniższy w przypadku orzeczeń stwierdzających potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza – 14,2% oraz pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej – 17,4% (tabl. 5).

**Tab.5 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w latach 2023-2024
według rodzaju orzeczenia**

Rodzaj orzeczenia a - rok poprzedni = 100		Ogółem	w tym:			
			podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		zmieniające ustalenia lekarza orzecznika	
			liczba	ogółem = 100	liczba	ogółem = 100
OGÓŁEM	2023	77 340	55 262	71,5	20 607	26,6
<i>z tego dotyczące orzeczeń:</i>	2024	74 697	53 029	71,0	20 212	27,1
	a	96,6	96,0	x	98,1	x
pierwszorazowych dla celów rentowych	2023	15 326	10 421	68,0	4 659	30,4
	2024	15 479	10 418	67,3	4 807	31,1
	a	101,0	100,0	x	103,2	x
ponownych dla celów rentowych	2023	19 451	12 984	68,8	6 011	30,9
	2024	19 034	12 685	66,6	5 887	30,9
	a	97,9	97,7	x	97,9	x
pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie renty rodzinnej, o dodatek pielęgnacyjny osoby pobierającej rentę rodzinną	2023	1 594	1 058	66,4	470	29,5
	2024	1 486	980	65,9	433	29,1
	a	93,2	92,6	x	92,1	x
powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2023	8 299	5 367	64,7	2 764	33,3
	2024	8 449	5 143	60,9	3 143	37,2
	a	101,8	95,8	x	113,7	x
pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2023	5 645	4 462	79,0	1 121	19,9
	2024	5 532	4 404	79,6	1 081	19,5
	a	98,0	98,7	x	96,4	x
pierwszorazowych w sprawach o przyznanie renty socjalnej	2023	2 954	2 322	78,6	557	18,9
	2024	3 175	2 540	80,0	554	17,4
	a	107,5	109,4	x	99,5	x
ponownych w sprawie renty socjalnej	2023	2 778	2 060	74,2	604	21,7
	2024	2 889	2 132	73,8	650	22,5
	a	104,0	103,5	x	107,6	x
w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2023	1 863	1 280	68,7	554	29,7
	2024	2 012	1 415	70,3	555	27,6
	a	108,0	110,5	x	100,2	x
o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2023	6 724	5 610	83,4	1 085	16,1
	2024	6 318	5 393	85,4	899	14,2
	a	94,0	96,1	x	82,9	x
pierwszorazowych i ponownych dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	2023	12 392	9 513	76,8	2 679	21,6
	2024	10 073	7 757	77,0	2 127	21,1
	a	81,3	81,5	x	79,4	x
pozostałych*/	2023	314	185	58,9	103	32,8
	2024	250	162	64,8	76	30,4
	a	79,6	87,6	x	73,8	x

*/m. in. w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) oraz o potrzebie rehabilitacji leczniczej

Rys.3 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2024 r.



W 2024 r. komisje lekarskie Zakładu najwięcej orzeczeń wydały ubezpieczonym w województwie: wielkopolskim – 11,2 tys., śląskim – 8,5 tys. oraz mazowieckim – 8,0 tys. najmniej natomiast w województwach: lubuskim – 1,6 tys., opolskim i podlaskim – po 2,1 tys. Najczęściej odwoływano się od orzeczeń lekarzy orzeczników (relacja orzeczeń komisji lekarskich do orzeczeń lekarzy orzeczników) w województwach: opolskim – 15,8% oraz wielkopolskim – 15,4%, najrzadziej natomiast w województwie kujawsko-pomorskim – 5,2% i łódzkim – 6,7%.

Średni odsetek odwołań od orzeczeń lekarzy orzeczników w kraju wynosił 9,4% (tabl. 6 i rys. 4).

Ustalenia lekarza orzecznika najczęściej zmieniano w województwie zachodniopomorskim – w 45,5% oraz lubelskim – w 38,2% przypadków, natomiast orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika najczęściej wydawano w województwie podlaskim – 85,3% przypadków, opolskim – 83,1% i podkarpackim – 79,1%.

Tab.6 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2024 r. według województw*/

Województwa	Orzeczenia wydane przez:		Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
	lekarzy orzeczników	komisje lekarskie	
OGÓŁEM	792 394	74 697	9,4
Dolnośląskie	52 672	5 706	10,8
Kujawsko-pomorskie	55 334	2 868	5,2
Lubelskie	47 717	3 361	7,0
Lubuskie	20 295	1 557	7,7
Łódzkie	48 222	3 219	6,7
Małopolskie	58 321	6 062	10,4
Mazowieckie	93 455	7 958	8,5
Opolskie	13 055	2 065	15,8
Podkarpackie	39 607	4 103	10,4
Podlaskie	23 322	2 142	9,2
Pomorskie	51 390	5 253	10,2
Śląskie	119 631	8 547	7,1
Świętokrzyskie	30 422	2 934	9,6
Warmińsko-mazurskie	27 980	3 862	13,8
Wielkopolskie	72 866	11 217	15,4
Zachodniopomorskie	38 105	3 843	10,1

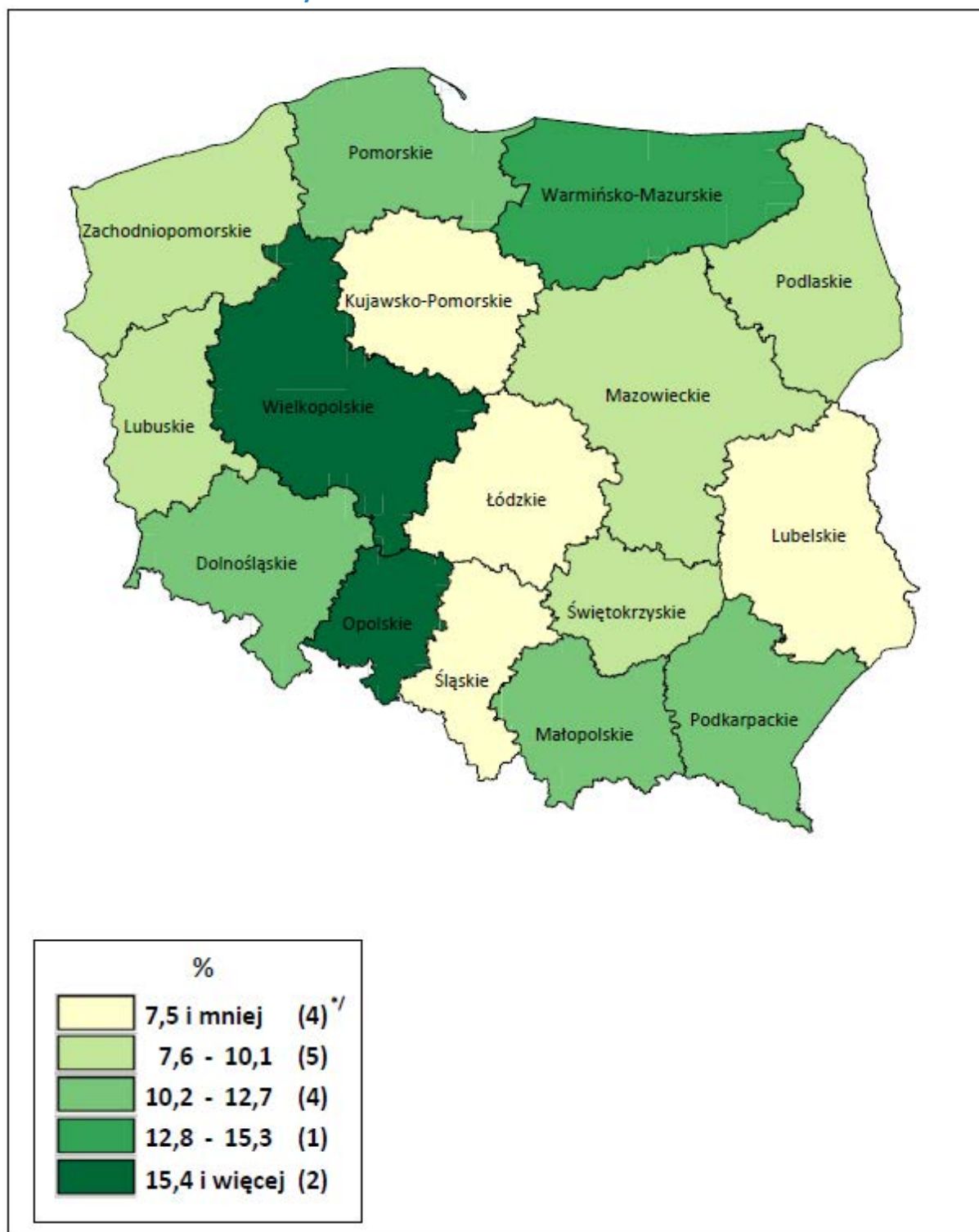
*/ województwo zamieszkania osoby zgłaszającej sprzeciw

**Tab.7 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2024 r.
według rodzaju ustalenia i województw*/**

Województwa	Ogółem	w tym:			
		podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		zmieniające ustalenia lekarza orzecznika	
		liczba	ogółem = 100	liczba	ogółem = 100
OGÓŁEM	74 697	53 029	71,0	20 212	27,1
Dolnośląskie	5 706	3 929	68,9	1 680	29,4
Kujawsko-pomorskie	2 868	1 862	64,9	995	34,7
Lubelskie	3 361	2 071	61,6	1 283	38,2
Lubuskie	1 557	1 079	69,3	405	26,0
Łódzkie	3 219	2 419	75,1	750	23,3
Małopolskie	6 062	3 993	65,9	1 936	31,9
Mazowieckie	7 958	5 908	74,2	1 857	23,3
Opolskie	2 065	1 715	83,1	339	16,4
Podkarpackie	4 103	3 245	79,1	738	18,0
Podlaskie	2 142	1 827	85,3	310	14,5
Pomorskie	5 253	4 116	78,4	1 005	19,1
Śląskie	8 547	6 190	72,4	2 102	24,6
Świętokrzyskie	2 934	2 293	78,2	586	20,0
Warmińsko-mazurskie	3 862	2 931	75,9	891	23,1
Wielkopolskie	11 217	7 372	65,7	3 587	32,0
Zachodniopomorskie	3 843	2 079	54,1	1 748	45,5

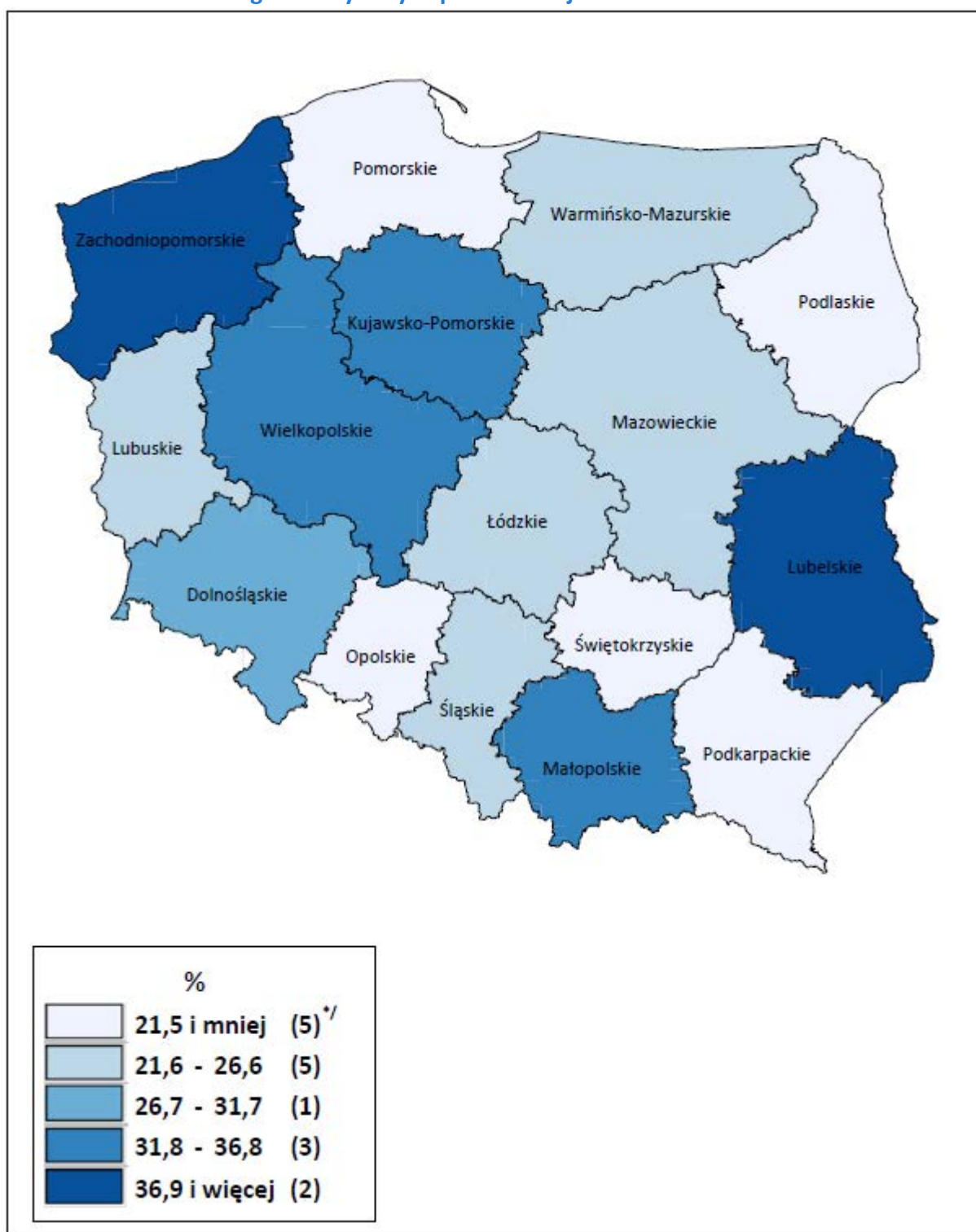
*/ województwo zamieszkania osoby zgłaszającej sprzeciw

**Rys.4 Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie
w orzeczeniach lekarzy orzeczników w 2024 r**



*/liczba województw

Rys.5 Udział orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarzy orzeczników
w orzeczeniach ogółem wydanych przez komisje lekarskie w 2024 r.



^{*/}liczba województw

2.1. Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika

W 2024 r. komisje lekarskie wydały 20,2 tys. (27,1%) orzeczeń zmieniających orzeczenie lekarza orzecznika. Najczęściej zmieniały ustalony przez lekarza orzecznika w orzeczeniach pierwszorazowych i ponownych rentowych stopień niezdolności do pracy. Zmiany te dotyczyły 68,9% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 77,5% orzeczeń ponownych rentowych.

W 2024 roku komisje lekarskie zmieniły również:

- datę powstania niezdolności do pracy (w 17,4% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 7,7% ponownych),
- związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy (w 7,3% orzeczeń pierwszorazowych i 7,4% ponownych),
- przewidywany okres niezdolności do pracy (w 6,4% orzeczeń pierwszorazowych i 7,4% ponownych).

Badanie grup ubezpieczonych z orzeczeniem pierwszorazowym i ponownym rentowym, w stosunku do których zmieniono stopień niezdolności do pracy wykazało, że orzeczenia komisji lekarskich były bardziej korzystne dla osób odwołujących się od orzeczeń lekarza orzecznika. W przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych przed wydaniem orzeczenia komisji lekarskiej 34,2% osób legitymowało się brakiem niezdolności do pracy, 23,4% miało orzeczoną częściową niezdolność do pracy, 13,3% całkowitą niezdolność do pracy, a 2,8% całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji. Po rozpatrzeniu odwołań i ponownym ustaleniu stopnia niezdolności do pracy przez komisje lekarskie – brak niezdolności do pracy występował w 10,9% przypadków (spadek o 23,3 pkt. procentowego), częściowa niezdolność do pracy – w 27,0% (wzrost o 3,6 pkt. procentowego), całkowita niezdolność do pracy – w 15,1% (wzrost o 1,8 pkt. procentowego), a całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji – w 5,1% (wzrost o 2,3 pkt. procentowego). Ponadto po wydaniu orzeczeń przez komisje lekarskie zauważalny jest znaczny wzrost udziału badanych z uprawnieniami do świadczenia rehabilitacyjnego z 23,7% przypadków do 39,1%.

W przypadku orzeczeń ponownych rentowych po ustaleniach komisji lekarskich udział orzeczeń o braku niezdolności do pracy spadł o 24,6 punktu procentowego. Udział orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji oraz o częściowej niezdolności do pracy wzrósł odpowiednio o 4,8 i 7,9 punktu procentowego, a o całkowitej niezdolności do pracy wzrósł o 1,9 punktu procentowego.

Tab.8 Struktura orzeczeń w sprawach rentowych wydanych przez komisje lekarskie w latach 2023-2024 zmieniających ustalenia lekarza orzecznika

Orzeczenia		Pierwszorazowe rentowe wydane przez:		Ponowne rentowe wydane przez:	
		lekarza orzecznika	komisje lekarskie	lekarza orzecznika	komisje lekarskie
OGÓŁEM	2023	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>w tym ustalające:</i>	2024	100,0	100,0	100,0	100,0
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2023	1,4	2,3	2,1	3,9
	2024	2,8	5,1	3,7	8,5
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2023	0,9	1,2	6,9	6,6
	2024	1,3	1,8	7,5	5,3
całkowitą niezdolność do pracy	2023	6,4	6,9	5,4	6,7
	2024	13,3	15,1	10,7	12,6
brak całkowitej niezdolności do pracy	2023	0,2	0,2	3,5	3,1
	2024	0,4	0,3	3,4	1,8
częściową niezdolność do pracy	2023	11,7	12,5	15,3	17,4
	2024	23,4	27,0	21,5	29,4
celowość przekwalifikowania zawodowego	2023	0,0	0,0	0,0	0,0
	2024	0,0	0,0	0,0	0,1
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2023	9,1	14,3	7,2	10,5
	2024	23,7	39,1	19,2	32,9
brak niezdolności do pracy	2023	67,5	61,2	56,4	50,5
	2024	34,2	10,9	33,2	8,6

W 2024 r. w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu komisje lekarskie wydały 8,4 tys. orzeczeń, co stanowiło 11,3% ogółu orzeczeń. W związku z wypadkami przy pracy rozpatrzono 92,1% odwołań, a w związku z chorobami zawodowymi 7,9%. W przypadku 3,1 tys. orzeczeń (tj. 37,2%) komisje lekarskie dokonały zmian ustaleń lekarzy orzeczników. Przeciętny procent uszczerbku na zdrowiu osób badanych przez lekarzy orzeczników wynosił 6,0%, a badanych przez komisje 8,0%. Wysokość uszczerbku zależna była od rodzaju okoliczności. Przeciętny procent uszczerbku powstałego w wyniku wypadku przy pracy orzeczonego przez komisje lekarskie wyniósł 7,3% i był wyższy o 1,8 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników. W przypadku chorób zawodowych był wyższy o 1,7 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników i wynosił 16,6%.

Tab.9 Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wydane w 2024 r. przez komisje lekarskie ZUS według okoliczności powstania uszczerbku oraz wybranych rodzajów urazów i chorób zawodowych

Orzeczenia	Przeciętny procent uszczerbku ustalony przez:	
	lekarza orzecznika	komisje lekarskie
OGÓŁEM	6,0	8,0
Wypadki przy pracy	5,5	7,3
uszkodzenia kończyny dolnej	4,9	6,4
uszkodzenia śródręcza i palców	3,2	4,1
uszkodzenia kończyny górnej	7,1	8,2
uszkodzenia kręgosłupa	9,8	12,0
uszkodzenia twarzy	3,0	4,4
uszkodzenia głowy	13,1	20,3
uszkodzenia narządu słuchu	13,8	20,4
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	13,2	17,3
uszkodzenia miednicy	16,7	25,5
uszkodzenia narządu wzroku	18,1	17,7
uszkodzenia brzucha i ich następstwa	12,1	17,0
porażenia lub niedowłady	10,5	15,2
Choroby zawodowe	14,9	16,6
przewlekłe choroby narządu głosu	15,8	13,6
schorzenia układu oddechowego	25,1	29,5
pylice krzemowe	18,2	17,8
pylice azbestowe	18,1	12,1
pylice górników kopalń węgla	15,6	18,1
pylice spawaczy	17,3	14,6
schorzenia nerwów, mięśni	9,0	9,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	5,8	6,5
uszkodzenia narządu słuchu	24,3	21,8
nowotwory złośliwe	42,0	30,8
zespół wibracyjny	28,3	32,2
choroby skóry	15,9	9,7

Spośród 6,1 tys. orzeczeń wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie w sprawie o rentę socjalną w co piątym orzeczeniu zmieniono ustalenia lekarza orzecznika. Najczęściej zmiany dotyczyły ustaleń: stopnia niezdolności do pracy (60,0%), związku niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami (27,8%), daty powstania niezdolności do pracy (13,2%).

W związku z orzeczeniami w sprawie renty socjalnej, zmiany komisji lekarskich były korzystne zarówno w przypadku osób z orzeczeniami pierwszorazowymi, jak również z orzeczeniami ponownymi. Rozpatrując te orzeczenia łącznie, przed wydaniem orzeczeń komisji lekarskich – 69,9% badanych miało orzeczoną całkowitą niezdolność do pracy, a jej brak – 30,1%.

Po rozpatrzeniu odwołań i ponownym ustaleniu stopnia niezdolności do pracy przez komisje lekarskie – całkowitą niezdolność do pracy orzeczono w 84,9% przypadków, a jej brak w 15,1%.

3. Charakterystyka osób badanych

W 2024 r. mężczyźni stanowili 51,7% badanych przez komisje lekarskie. Najwięcej mężczyzn odwoływało się od orzeczeń lekarza orzecznika w sprawach o ustalenie procentowego uszczerbku na zdrowiu – 67,6%, najmniej od orzeczeń stwierdzających potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego – 37,2% (tabl. 10).

Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników wynosił 50,8 roku (mężczyźni – 50,3 roku, kobiety - 51,4 roku) i był w porównaniu z rokiem poprzednim niższy średnio o 10 miesięcy. Najmłodsi badani (średni wiek – 29 lat), to mężczyźni z orzeczeniem pierwszorazowym wydanym przez lekarza orzecznika, ubiegający się o ustalenie prawa do renty socjalnej. Najstarsi, to mężczyźni wnoszący sprzeciw w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego – średnio w wieku 69,1 roku.

Najliczniejszą grupą badanych przez komisje lekarskie w sprawach rentowych byli pracownicy, tzn. zatrudnieni na podstawie umowy o pracę i stanowili 56,2% tej grupy, a kolejną byli pracownicy i osoby nie będące pracownikami ubiegające się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego – 37,7% oraz osoby ubiegające się o ustalenie uprawnień do renty rodzinnej – 4,1% (tabl. 12).

W większości przypadków przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były:

- choroby układu szkieletowo-mięśniowego (18,7% odwołań),
- zaburzenia psychiczne (17,2%),
- nowotwory (17,1%),
- choroby układu krążenia (15,2%).

W przypadku mężczyzn główną przyczyną orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu krążenia – 19,3% orzeczeń, choroby układu szkieletowo-mięśniowego – 17,8% i zaburzenia psychiczne – 15,6%, a wśród kobiet nowotwory – 22,2%, choroby układu szkieletowo-mięśniowego – 20,2% oraz zaburzenia psychiczne – 20,1% (rys. 6).

Wśród odwołań od orzeczeń ponownych rentowych głównymi przyczynami orzekania o niezdolności do pracy były:

- choroby układu szkieletowo-mięśniowego – 19,4% odwołań,
- zaburzenia psychiczne – 17,4%,

- choroby układu krążenia – 15,9% (tabl. 16).

Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy wynosił 50,9 roku, a odwołujących się od orzeczeń ponownych – 52,9 roku.

**Tab.10 Orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2024 r.
według rodzaju orzeczenia i płci osób badanych**

Rodzaj orzeczenia	Ogółem			w tym:					
	liczba	w odsetkach	średni wiek	Mężczyźni			Kobiety		
				liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
OGÓŁEM	74 697	100,0	50,8	38 617	100,0	50,3	35 650	100,0	51,4
<i>z tego orzeczenia:</i>									
pierwszorazowe dla celów rentowych	15 479	20,7	49,2	8 202	21,2	50,8	7 156	20,1	47,4
ponowne dla celów rentowych	19 034	25,5	50,8	10 617	27,5	52,4	8 367	23,5	48,8
pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie renty rodzinnej, o dodatek pielęgnacyjny osoby pobierającej rentę rodzinną	1 486	2,0	50,3	572	1,5	44,3	883	2,5	54,1
pierwszorazowe i ponowne dotyczące procentowego uszczerbku na zdrowiu	8 449	11,3	46,3	5 710	14,8	45,5	2 736	7,7	47,9
pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	5 532	7,4	68,6	2 385	6,2	69,1	3 106	8,7	68,1
pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	3 175	4,2	29,1	1 658	4,3	29,0	1 513	4,2	29,2
ponowne w sprawie renty socjalnej	2 889	3,9	32,8	1 479	3,8	32,6	1 410	4,0	33,1
w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2 012	2,7	52,4	1 307	3,4	53,1	694	1,9	51,0
stwierdzające potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	6 318	8,5	54,6	2 353	6,1	56,1	3 963	11,1	53,7
pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	10 073	13,5	57,0	4 276	11,1	50,8	5 746	16,1	61,6
pozostałe*/	250	0,3	47,9	58	0,1	43,0	76	0,2	51,7

*/m. in. w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) oraz o potrzebie rehabilitacji leczniczej

Tab.11 Orzeczenia wydane w 2024 r. przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie według płci i wieku

Wyszczególnienie	Orzeczenia wydane przez:					
	lekarzy orzeczników			komisje lekarskie		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
OGÓŁEM	792 394	100,0	50,8	74 697	100,0	50,8
<i>w tym:</i>						
Mężczyźni	418 732	52,8	50,6	38 617	51,7	50,3
Kobiety	369 171	46,6	51,4	35 650	47,7	51,4

Tab.12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych wydane w latach 2023-2024 według grup badanych

Orzeczenia a – rok poprzedni = 100		Ogółem		w tym:			
		liczba	w odsetkach	Mężczyźni		Kobiety	
				liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	2023	36 371	100,0	19 786	100,0	16 435	100,0
<i>z tego orzeczenia wydane:</i>	2024	35 999	100,0	19 391	100,0	16 406	100,0
	a	99,0	x	98,0	x	99,8	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2023	20 431	56,2	11 665	59,0	8 661	52,7
	2024	20 234	56,2	11 486	59,2	8 598	52,4
	a	99,0	x	98,5	x	99,3	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom niebędącym pracownikami	2023	591	1,6	446	2,3	144	0,9
	2024	607	1,7	445	2,3	160	1,0
	a	102,7	x	99,8	x	111,1	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2023	13 627	37,5	6 933	35,0	6 681	40,6
	2024	13 552	37,7	6 780	35,0	6 755	41,2
	a	99,4	x	97,8	x	101,1	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty rodzinnej	2023	1 594	4,4	632	3,2	931	5,7
	2024	1 486	4,1	572	2,9	883	5,4
	a	93,2	x	90,5	x	94,8	x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2023	128	0,3	110	0,5	18	0,1
	2024	120	0,3	108	0,6	10	0,0
	a	93,8	x	98,2	x	55,6	x
Pierwszorazowe rentowe	2023	15 326	100,0	8 151	100,0	7 088	100,0
<i>z tego wydane:</i>	2024	15 479	100,0	8 202	100,0	7 156	100,0
	a	101,0	x	100,6	x	101,0	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2023	8 075	52,7	4 426	54,3	3 573	50,4
	2024	8 421	54,4	4 594	56,0	3 720	52,0
	a						
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom niebędącym pracownikami	2023	262	1,7	193	2,4	68	1,0
	2024	299	1,9	225	2,8	73	1,0
	a	114,1	x	116,6	x	107,4	x

Tab.12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych wydane w latach 2023-2024 według grup badanych (dok.)

Orzeczenia a – rok poprzedni = 100		Ogółem		w tym:			
				Mężczyźni		Kobiety	
		liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2023	6 966	45,5	3 516	43,1	3 440	48,5
	2024	6 742	43,6	3 373	41,1	3 357	46,9
a		96,8	x	95,9	x	97,6	x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2023	23	0,1	16	0,2	7	0,1
	2024	17	0,1	10	0,1	6	0,1
a		73,9	x	62,5	x	85,7	x
Ponowne rentowe	2023	19 451	100,0	11 003	100,0	8 416	100,0
z tego wydane:	2024	19 034	100,0	10 617	100,0	8 367	100,0
a		97,9	x	96,5	x	99,4	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2023	12 356	63,5	7 239	65,8	5 088	60,5
	2024	11 813	62,1	6 892	64,9	4 878	58,3
a		95,6	x	95,2	x	95,9	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom niebędącym pracownikami	2023	329	1,7	253	2,3	76	0,9
	2024	308	1,6	220	2,1	87	1,0
a		93,6	x	87,0	x	114,5	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2023	6 661	34,3	3 417	31,1	3 241	38,5
	2024	6 810	35,8	3 407	32,1	3 398	40,6
a		102,2	x	99,7	x	104,8	x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2023	105	0,5	94	0,8	11	0,1
	2024	103	0,5	98	0,9	4	0,0
a		98,1	x	104,3	x	36,4	x
Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2023	1 594	100,0	632	100,0	931	100,0
z tego:	2024	1 486	100,0	572	100,0	883	100,0
a		93,2	x	90,5	x	94,8	x
pierwszorazowe	2023	1 058	66,4	437	69,1	590	63,4
	2024	967	65,1	385	67,3	553	62,6
a		91,4	x	88,1	x	93,7	x
ponowne	2023	536	33,6	195	30,9	341	36,6
	2024	519	34,9	187	32,7	330	37,4
a		96,8	x	95,9	x	96,8	x

W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres od 13 do 24 miesięcy (31,2% orzeczeń). W przypadku odwołań od orzeczeń ponownych rentowych najczęściej ustalały również na okres od 13 do 24 miesięcy (26,0% orzeczeń). Orzeczenia bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach pierwszorazowych rentowych stanowiły 11,7%, natomiast

w sprawach ponownych rentowych - 15,0%. W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział w przypadku orzeczeń pierwszorazowych zmniejszył się o 0,6 punktu procentowego, a w przypadku orzeczeń ponownych o 0,1 punktu procentowego (tabl. 17, 19). Porównując struktury ustalonych przez komisje lekarskie okresów niezdolności do pracy w ramach orzeczeń pierwszorazowych i ponownych (bez orzeczeń bezterminowych) obserwujemy, że udział okresów długich 25 miesięcy i dłuższych był znacznie wyższy w przypadku odwołań od orzeczeń ponownych (33,0%), natomiast dla orzeczeń pierwszorazowych wynosił 14,7%.

Średni okres ważności orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych przez komisje lekarskie wynosił 16,3 miesięcy, a przypadku orzeczeń ponownych 21,6 miesięcy.

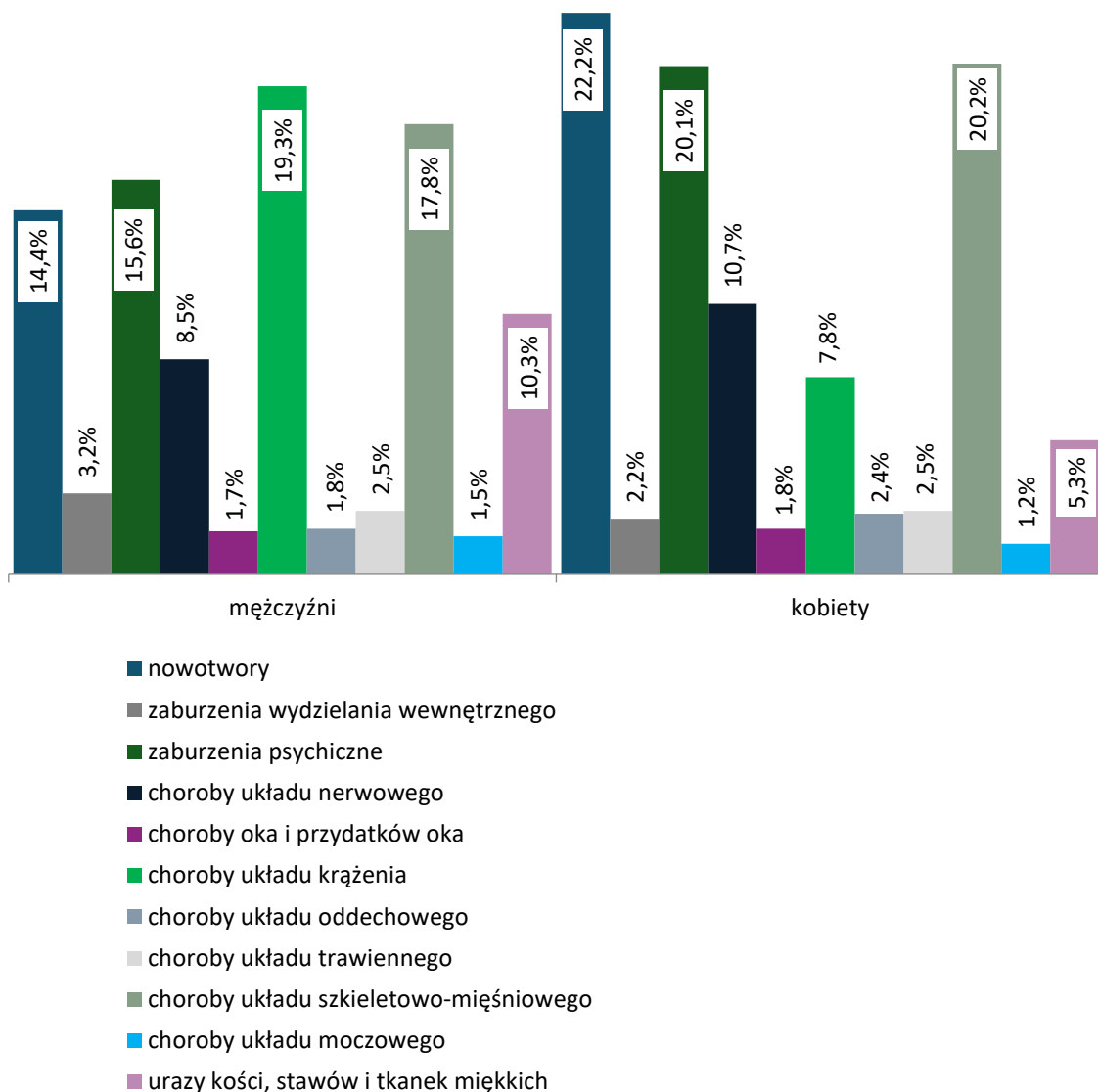
Tab.13 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według wieku badanych i wybranych grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Wiek osób badanych w latach:							Średni wiek
			19 i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i więcej	
OGÓŁEM	2023	100,0	0,0	3,4	10,6	21,0	39,8	23,6	1,6	51,7
<i>w tym:</i>	2024	100,0	0,0	4,2	10,6	24,0	38,8	20,2	2,2	50,9
nowotwory	2023	100,0	-	1,0	8,6	24,0	43,2	22,2	1,0	52,3
	2024	100,0	0,2	2,2	6,8	24,9	41,2	22,1	2,6	52,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2023	100,0	-	1,3	10,7	18,7	44,0	24,0	1,3	52,1
	2024	100,0	-	5,2	12,5	27,1	34,4	17,7	3,1	49,9
zaburzenia psychiczne	2023	100,0	0,2	8,6	21,9	23,9	35,4	9,8	0,2	46,1
zaburzenia zachowania	2024	100,0	-	9,5	19,0	30,9	29,5	10,8	0,3	45,9
choroby układu nerwowego	2023	100,0	-	4,7	13,7	28,8	39,2	13,6	-	49,2
	2024	100,0	-	6,7	11,2	24,3	39,0	16,6	2,2	49,8
choroby oka i przydatków oka	2023	100,0	-	6,0	10,4	22,4	44,8	16,4	-	50,0
	2024	100,0	-	5,0	11,7	33,3	28,3	21,7	-	48,8
choroby układu krążenia	2023	100,0	-	0,9	3,9	12,3	39,3	41,2	2,4	56,2
	2024	100,0	-	1,0	5,4	16,3	42,7	32,8	1,8	54,8
choroby układu oddechowego	2023	100,0	-	-	2,9	6,9	41,2	39,2	9,8	58,4
	2024	100,0	-	-	-	10,3	42,7	33,8	13,2	58,8
choroby układu trawienego	2023	100,0	-	2,2	14,6	36,0	37,1	10,1	-	48,3
	2024	100,0	-	3,6	15,5	30,9	40,5	9,5	-	48,5
choroby układu szkieletowo - mięśniowego	2023	100,0	-	1,9	4,7	17,9	45,2	29,3	1,0	54,3
	2024	100,0	-	1,4	6,0	19,7	47,5	24,0	1,4	53,3
choroby układu moczowo-płciowego	2023	100,0	-	4,4	13,0	21,7	39,1	19,6	2,2	49,9
	2024	100,0	-	2,2	19,6	30,4	28,2	19,6	-	48,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2023	100,0	-	5,9	15,5	26,2	30,6	18,1	3,7	49,2
	2024	100,0	-	7,6	16,6	28,1	33,2	12,1	2,4	47,5

Tab.14 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według wybranych grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe		Ogółem	Wiek osób badanych w latach:							Średni wiek
			19 i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i więcej	
OGÓŁEM	2023	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	51,7
<i>w tym:</i>	2024	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	50,9
nowotwory	2023	18,5	-	5,5	15,1	21,1	20,1	17,4	11,3	52,3
	2024	17,1	100,0	9,1	10,9	17,8	18,2	18,8	20,0	52,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2023	2,3	-	0,9	2,3	2,1	2,6	2,4	1,9	52,1
	2024	2,8	-	3,5	3,4	3,2	2,5	2,5	4,0	49,9
zaburzenia psychiczne zaburzenia zachowania	2023	15,5	100,0	39,1	32,0	17,6	13,8	6,4	1,9	46,1
	2024	17,2	-	38,5	30,7	22,1	13,0	9,3	2,7	45,9
choroby układu nerwowego	2023	8,6	-	11,8	11,0	11,7	8,4	5,0	-	49,2
	2024	9,3	-	14,7	9,8	9,4	9,3	7,6	9,3	49,8
choroby oka i przydatków oka	2023	2,1	-	3,6	2,0	2,2	2,3	1,4	-	50,0
	2024	1,8	-	2,1	2,0	2,5	1,3	1,9	-	48,8
choroby układu krążenia	2023	16,6	-	4,5	6,1	9,7	16,4	29,1	24,5	56,2
	2024	15,2	-	3,5	7,8	10,4	16,8	24,8	12,0	54,8
choroby układu oddechowego	2023	3,1	-	-	0,9	1,0	3,3	5,2	18,9	58,4
	2024	2,0	-	-	-	0,9	2,2	3,4	12,0	58,8
choroby układu trawiennego	2023	2,7	-	1,8	3,8	4,7	2,6	1,2	-	48,3
	2024	2,5	-	2,1	3,6	3,2	2,6	1,2	-	48,5
choroby układu szkieletowo - mięśniowego	2023	17,8	-	10,0	7,8	15,1	20,2	22,1	11,3	54,3
	2024	18,7	-	6,3	10,6	15,3	22,8	22,2	12,0	53,3
choroby układu moczowo-płciowego	2023	1,4	-	1,8	1,7	1,5	1,4	1,2	1,9	49,9
	2024	1,4	-	0,7	2,5	1,7	1,3	1,3	-	48,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2023	8,4	-	14,5	12,2	10,4	6,4	6,4	18,9	49,2
	2024	8,6	-	15,4	13,4	10,0	7,3	5,1	9,3	47,5

Rys.6 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych



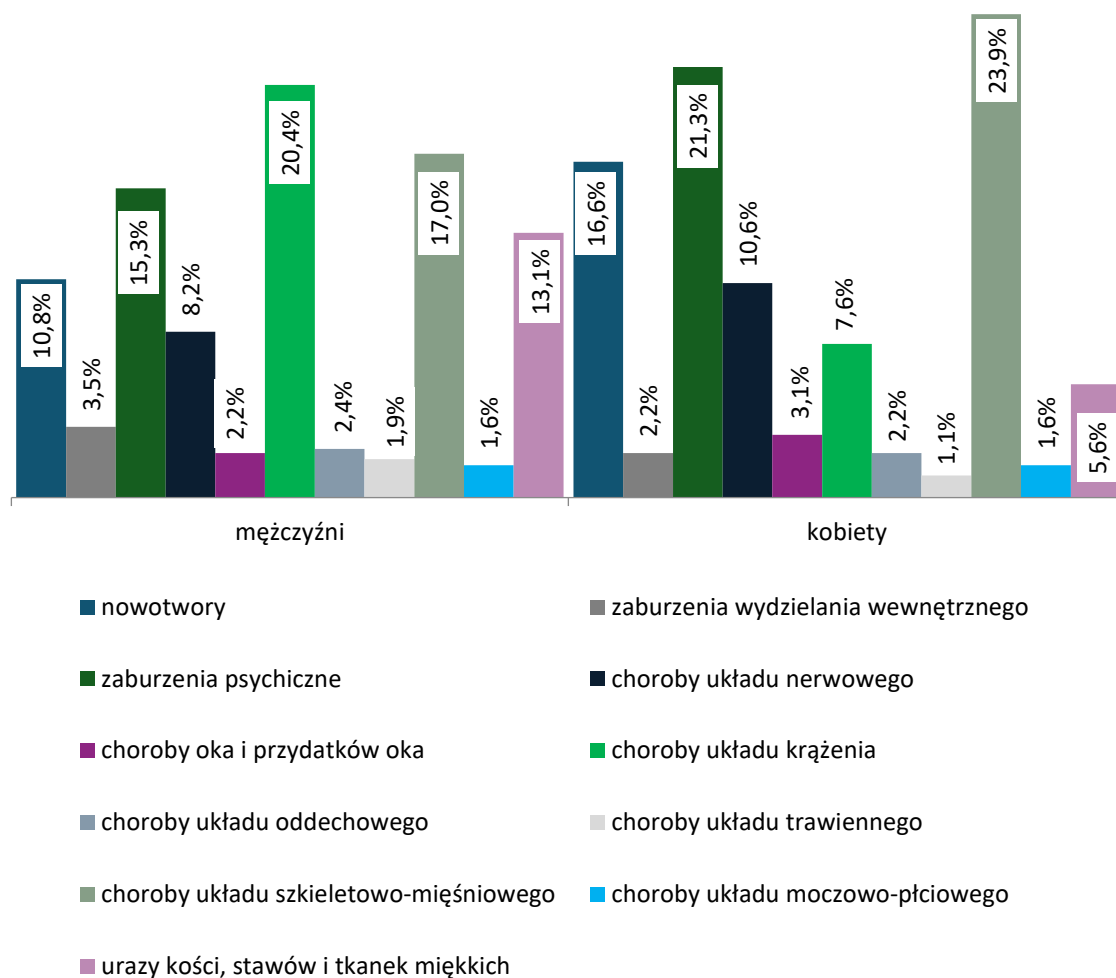
Tab.15 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według wieku badanych i wybranych grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Wiek osób badanych w latach:							Średni wiek
			19 i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i więcej	
OGÓŁEM	2023	100,0	-	1,3	7,1	21,7	43,5	23,3	3,1	53,2
	2024	100,0	0,1	1,1	7,8	22,1	43,7	21,8	3,4	52,9
<i>w tym:</i>										
nowotwory	2023	100,0	-	0,7	5,9	20,2	42,3	28,2	2,7	54,1
	2024	100,0	0,2	0,8	6,5	22,1	41,2	26,9	2,3	53,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2023	100,0	-	0,6	8	19,3	46	25	1,1	53,1
	2024	100,0	-	1,9	6,3	25,2	45,9	20,7	-	52,3
zaburzenia psychiczne zachowania	2023	100,0	-	1,8	11	27,8	45,4	12,5	1,5	50,5
	2024	100,0	-	2,3	12,5	31,5	39,8	12,7	1,2	49,6
choroby układu nerwowego	2023	100,0	-	1,5	9	30,4	40,8	16,6	1,7	50,9
	2024	100,0	-	0,4	10,4	27,5	43,3	16,7	1,7	51,5
choroby oka i przydatków oka	2023	100,0	-	-	10,9	28,6	37,8	20,2	2,5	51,7
	2024	100,0	-	0,7	8,3	24,1	52,6	11,3	3	51,7
choroby układu krążenia	2023	100,0	-	0,2	1,8	12,5	44,7	38,5	2,3	56,9
	2024	100,0	-	0,4	3,7	10,8	44,5	37,1	3,5	56,5
choroby układu oddechowego	2023	100,0	-	-	2,2	10,4	41,5	31,8	14,1	58
	2024	100,0	-	-	1,6	9,1	38	30,6	20,7	59
choroby układu trawiennego	2023	100,0	-	0,8	5,8	25	54,2	13,4	0,8	51,8
	2024	100,0	-	-	14,3	25	42,8	16,7	1,2	51
choroby układu szkieletowo - mięśniowego	2023	100,0	-	1,1	5	19,4	47,6	24,8	2,1	53,9
	2024	100,0	-	0,4	5,9	19,7	50	21,5	2,5	53,9
choroby układu moczowo-płciowego	2023	100,0	-	2,4	9,8	28	43,9	11	4,9	50,9
	2024	100,0	-	1,2	6,1	28	53,7	9,8	1,2	51,2
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2023	100,0	-	2,9	12,1	25	34	17,7	8,3	51,3
	2024	100,0	0,6	2,8	10,8	23,9	37,8	16,6	7,5	51,2

Tab.16 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według wybranych grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe		Ogółem	Wiek osób badanych w latach:							Średni wiek
			19 i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i więcej	
OGÓŁEM	2023	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	53,2
	2024	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	52,9
<i>w tym:</i>										
	2023	12,9	-	7,1	10,6	12	12,5	15,6	11,2	54,1
nowotwory	2024	12,8	25,0	8,9	10,8	12,8	12,1	15,9	8,5	53,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2023	3,3	-	1,4	3,6	2,9	3,4	3,5	1,2	53,1
	2024	3,1	-	5,4	2,5	3,5	3,3	3,0	-	52,3
zaburzenia psychiczne	2023	17,4	-	24,3	27,0	22,3	18,2	9,4	8,3	50,5
zaburzenia zachowania	2024	17,4	-	35,7	27,8	24,8	15,8	10,1	6,3	49,6
choroby układu nerwowego	2023	9,7	-	11,4	12,2	13,5	9,1	6,9	5,3	50,9
	2024	9,0	-	3,6	12	11,2	8,9	6,9	4,5	51,5
choroby oka i przydatków oka	2023	2,2	-	-	3,4	2,9	1,9	1,9	1,8	51,7
	2024	2,6	-	1,8	2,8	2,8	3,1	1,3	2,3	51,7
choroby układu krążenia	2023	16,1	-	2,9	4,2	9,3	16,5	26,6	11,8	56,9
	2024	15,9	-	5,4	7,5	7,8	16,2	27,1	16,5	56,5
choroby układu oddechowego	2023	2,5	-	-	0,8	1,2	2,4	3,4	11,2	58,0
	2024	2,4	-	-	0,5	1,0	2,1	3,3	14,2	59,0
choroby układu trawiennego	2023	2,2	-	1,4	1,8	2,6	2,8	1,3	0,6	51,8
	2024	1,6	-	-	3,0	1,9	1,6	1,3	0,6	51,0
choroby układu szkieletowo - mięśniowego	2023	18,8	-	15,7	13,2	16,8	20,6	20	12,4	53,9
	2024	19,4	-	7,1	14,5	17,3	22,2	19,2	14,2	53,9
choroby układu moczowo-płciowego	2023	1,5	-	2,9	2,1	2,0	1,5	0,7	2,4	50,9
	2024	1,6	-	1,8	1,3	2,0	2,0	0,7	0,6	51,2
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2023	10,0	-	22,9	17,1	11,6	7,9	7,6	26,6	51,3
	2024	10,5	75,0	26,8	14,5	11,3	9,0	8,0	22,7	51,2

Rys.7 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych



Tab.17 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i wybranych grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Wydane na czas określony:							Bezter- minowo	Średni wiek
			do 3 m-cy	4-6 m- cy	7-9 m- cy	10-12 m-cy	13-24 m-cy	25-36 m-cy	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2023	100,0	2,1	7,7	5,0	29,4	30,2	10,8	2,5	12,3	16,2
<i>w tym:</i>	2024	100,0	1,6	8,6	5,1	28,8	31,2	10,2	2,8	11,7	16,3
nowotwory	2023	100,0	1,3	2,8	2,7	25,4	40,8	14,4	2,1	10,5	18,3
	2024	100,0	0,5	4,1	3,5	26,2	40,1	12,3	3,0	10,3	18,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2023	100,0	5,4	5,4	6,8	37,8	24,3	6,8	2,7	10,8	14,5
	2024	100,0	-	6,1	3,0	37,4	28,3	10,1	4,0	11,1	17,0
zaburzenia psychiczne zaburzenia zachowania	2023	100,0	1,8	6,1	4,3	34,2	27,6	13,3	3,7	9,0	17,3
	2024	100,0	1,2	5,9	6,4	30,6	32,0	12,5	2,3	9,1	16,9
choroby układu nerwowego	2023	100,0	1,1	3,6	2,5	32,6	31,2	10,8	4,6	13,6	17,9
	2024	100,0	1,3	6,3	4,1	25,4	31,4	13,0	4,8	13,7	18,2
choroby oka i przydatków oka	2023	100,0	-	3,0	6,0	22,4	19,4	8,9	7,5	32,8	21,0
	2024	100,0	-	5,0	3,3	13,3	23,3	16,7	6,7	31,7	22,4
choroby układu krążenia	2023	100,0	1,7	7,7	4,4	28,4	31,6	7,9	2,2	16,1	15,6
	2024	100,0	1,5	6,6	4,9	31,9	32,1	8,5	2,9	11,6	15,9
choroby układu oddechowego	2023	100,0	-	5,9	3,9	19,6	27,4	11,8	-	31,4	16,6
	2024	100,0	1,5	-	-	22,0	35,3	11,8	4,4	25,0	20,5
choroby układu trawienego	2023	100,0	1,0	7,3	5,2	31,3	32,3	11,4	2,1	9,4	16,2
	2024	100,0	2,1	10,6	2,1	34,1	28,7	7,5	1,1	13,8	14,6
choroby układu szkieletowo - mięśniowego	2023	100,0	3,3	13,1	7,7	30,5	26,1	8,9	0,5	9,9	13,6
	2024	100,0	2,1	15,9	7,5	30,8	24,4	7,9	1,1	10,3	13,6
choroby układu moczowo-płciowego	2023	100,0	2,1	-	-	25,5	44,7	19,2	-	8,5	19,3
	2024	100,0	2,2	6,7	-	13,3	46,7	15,5	8,9	6,7	21,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2023	100,0	4,5	19,7	9,3	27,1	21,6	9,3	2,6	5,9	13,4
	2024	100,0	4,8	18,5	7,6	27,5	26,5	5,5	2,7	6,9	13,6

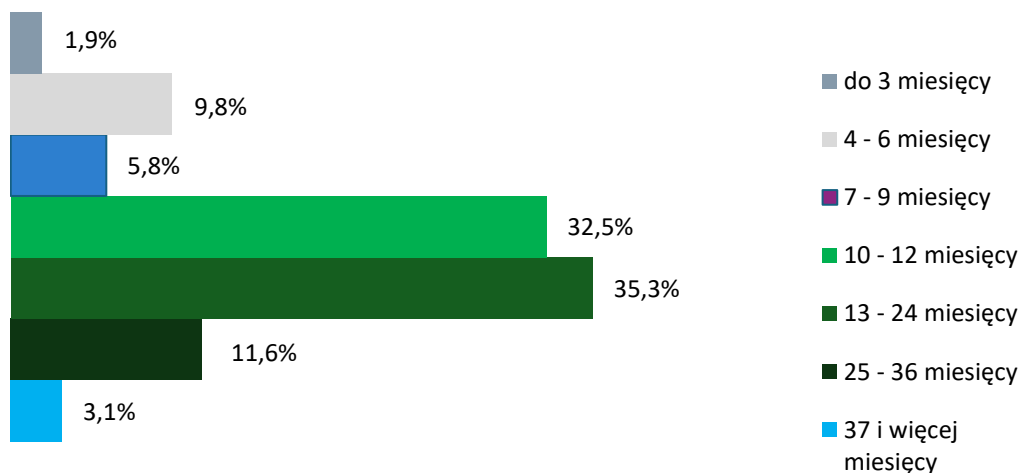
Tab.18 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według wybranych grup chorobowych i przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy

Grupy chorobowe		Ogółem	Wydane na czas określony:							Bezterminowo	Średni wiek
			do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2023	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	16,2
	<i>w tym:</i> 2024	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	16,3
nowotwory	2023	19,1	11,4	7,1	10,4	16,6	25,8	25,5	16,0	16,3	18,3
	2024	17,5	5,3	8,4	11,9	15,9	22,5	21,0	18,9	15,4	18,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2023	2,2	5,7	1,6	3,1	2,9	1,8	1,4	2,5	2,0	14,5
	2024	2,9	-	2,0	1,7	3,7	2,6	2,8	4,2	2,7]	17,0
zaburzenia psychiczne zaburzenia zachowania	2023	15,5	12,9	12,2	13,5	18,1	14,2	19,0	23,5	11,3	17,3
	2024	17,2	12,3	11,7	21,5	18,3	17,6	21,0	14,7	13,4	16,9
choroby układu nerwowego	2023	8,5	4,3	3,9	4,3	9,4	8,7	8,4	16,0	9,4	17,9
	2024	9,1	7,0	6,7	7,3	8,1	9,2	11,6	15,8	10,7	18,2
choroby oka i przydatków oka	2023	2,0	-	0,8	2,5	1,6	1,3	1,7	6,2	5,4	21,0
	2024	1,7	-	1,0	1,1	0,8	1,3	2,8	4,2	4,7	22,4
choroby układu krążenia	2023	16,5	12,9	16,5	14,7	15,9	17,2	12,0	14,8	21,4	15,6
	2024	15,3	14,0	11,7	14,7	16,9	15,7	12,7	15,8	15,1	15,9
choroby układu oddechowego	2023	3,1	-	2,4	2,5	2,1	2,8	3,4	-	7,9	16,6
	2024	2,0	1,8	-	-	1,5	2,2	2,3	3,2	4,2	20,5
choroby układu trawiennego	2023	2,9	1,4	2,8	3,1	3,1	3,1	3,1	2,5	2,2	16,2
	2024	2,7	3,5	3,4	1,1	3,2	2,5	2,0	1,1	3,2	14,6
choroby układu szkieletowo - mięśniowego	2023	17,4	27,1	29,5	27,0	18,1	15,1	14,3	3,7	14,0	13,6
	2024	18,2	22,8	33,6	26,6	19,5	14,3	14,2	7,4	16,1	13,6
choroby układu moczowo-płciowego	2023	1,4	1,4	-	-	1,2	2,1	2,5	-	1,0	19,3
	2024	1,3	1,8	1,0	-	0,6	1,9	2,0	4,2	0,7	21,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2023	8,2	17,1	20,9	15,3	7,6	5,8	7,0	8,6	3,9	13,4
	2024	8,4	24,6	18,1	12,4	8,1	7,1	4,5	8,4	5,0	13,6

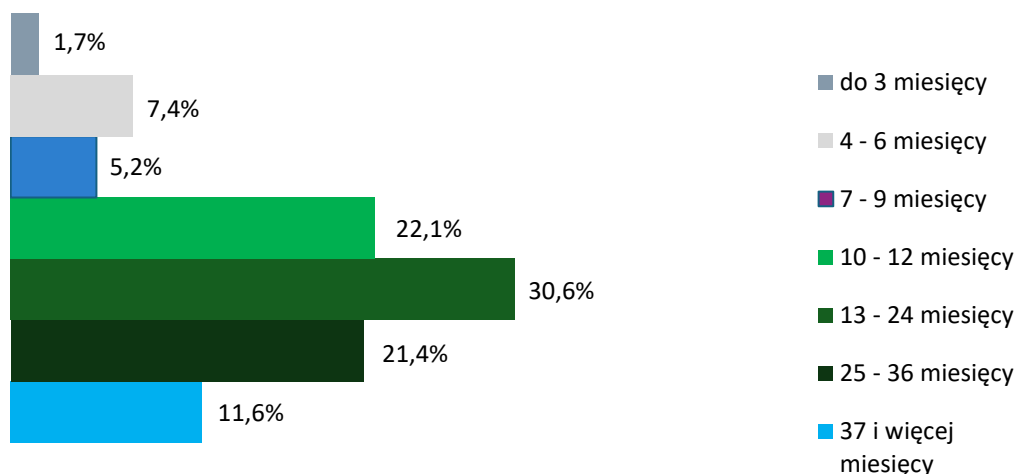
Tab.19 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w latach 2023-2024 w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i wybranych grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Wydane na czas określony:							Bezter- minowo	Średni wiek
			do 3 m-cy	4-6 m-cy	7-9 m-cy	10-12 m-cy	13-24 m-cy	25-36 m-cy	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2023	100,0	1,5	6,0	4,2	18,6	24,1	19,7	10,8	15,1	22,5
<i>w tym:</i>	2024	100,0	1,5	6,2	4,4	18,8	26,0	18,2	9,9	15,0	21,6
nowotwory	2023	100,0	0,7	4,8	3,2	22,5	35,5	15,8	6,2	11,3	19,9
	2024	100,0	1,9	4,6	5,4	23,1	34,1	15,7	5,5	9,7	19,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2023	100,0	1,1	7,3	2,8	13,6	22,6	27,1	10,2	15,3	22,8
	2024	100,0	2,5	0,6	4,4	21,5	28,5	20,9	8,9	12,7	22,0
zaburzenia psychiczne zaburzenia zachowania	2023	100,0	1,1	4,1	1,9	15,4	21,6	26,1	16,3	13,5	26,5
	2024	100,0	1,3	3,7	3,5	15,7	24,9	23,5	13,0	14,4	24,8
choroby układu nerwowego	2023	100,0	1,7	4,8	3,2	13,1	22,3	18,4	15,8	20,7	24,8
	2024	100,0	0,9	3,2	2,6	16,5	23,4	20,3	15,6	17,5	25,5
choroby oka i przydatków oka	2023	100,0	0,8	1,6	2,5	10,0	26,7	20,0	11,7	26,7	26,1
	2024	100,0	0,7	2,3	1,5	12,1	11,4	22,0	18,9	31,1	29,0
choroby układu krążenia	2023	100,0	0,2	4,3	3,4	17,8	24,5	20,4	11,0	18,4	23,1
	2024	100,0	0,6	3,9	3,2	17,5	28,6	18,7	9,8	17,7	22,3
choroby układu oddechowego	2023	100,0	-	3,0	7,5	15,0	24,1	18,8	7,5	24,1	21,7
	2024	100,0	-	0,8	4,9	14,8	25,4	18,0	9,9	26,2	23,3
choroby układu trawienno	2023	100,0	-	11,8	3,3	24,4	25,2	22,7	7,6	5,0	19,4
	2024	100,0	-	7,1	8,2	24,7	30,6	12,9	7,1	9,4	18,7
choroby układu szkieletowo - mięśniowego	2023	100,0	3,6	9,9	6,7	24,3	22,6	14,8	6,4	11,7	17,9
	2024	100,0	2,1	11,9	7,2	21,6	26,3	13,6	6,4	10,9	17,6
choroby układu moczowo-płciowego	2023	100,0	4,9	1,3	3,7	7,4	18,5	37,0	14,8	12,4	26,8
	2024	100,0	1,2	8,6	2,5	12,3	21,0	24,7	19,8	9,9	26,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2023	100,0	1,7	9,0	6,8	20,7	20,2	16,3	9,7	15,6	20,7
	2024	100,0	2,4	10,5	4,0	18,6	19,5	16,9	10,1	18,0	21,2

Rys.8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie, w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności



Rys.9 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych w 2024 r. przez komisje lekarskie, w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności



Pomijając orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia uzupełniającego, trzecią co do liczebności grupą osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników, byli badani przez komisje lekarskie w sprawach dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu. W tej grupie przeważali poszkodowani w związku z wypadkami przy pracy. Osoby, którym komisje lekarskie ustaliły procentowy uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkami przy pracy stanowiły 92,1%, a poszkodowani w związku z chorobami zawodowymi – 7,9%.

Wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy, uszczerbek na zdrowiu komisje lekarskie orzekały najczęściej w związku z:

- uszkodzeniami kończyn dolnych – 41,0% orzeczeń,
- uszkodzeniami śródreczę i palców – 23,3%
- uszkodzeniami kończyny górnej – 17,4%.

Wśród dotkniętych chorobą zawodową uszczerbek na zdrowiu ustalano najczęściej w związku z:

- pylicami płuc – 21,7% orzeczeń,
- schorzeniami nerwów, mięśni – 19,5%
- schorzeniami układu oddechowego – 19,3% (tabl. 20).

Średni wiek osób badanych, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosił 47,3 roku (dla poszkodowanych w wyniku wypadków przy pracy – 46 lat, a w związku z chorobami zawodowymi – 61,8 roku).

Tabela 21 prezentuje orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2024 r. osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Spośród 6,1 tys. wydanych orzeczeń – 52,4% dotyczyło odwołań od orzeczeń pierwszorazowych wydanych przez lekarza orzecznika, a 47,6% od orzeczeń ponownych. Mężczyźni stanowili 51,7% odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników w sprawie renty socjalnej, a kobiety 48,2%. Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy (warunek przyznania renty socjalnej) wydano w 29,3% przypadków. Wśród orzeczeń pierwszorazowych odsetek ten wynosił – 27,7%, a wśród ponownych 31,1%.

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były:

- zaburzenia psychiczne – 60,9% orzeczeń,
- choroby układu nerwowego – 11,0%,
- wady rozwojowe wrodzone – 5,9%,
- choroby oka – 3,8%.

W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres 13-24 miesięcy (24,2% orzeczeń). W związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych najczęściej ustalano niezdolność do pracy na okres 25-36 miesięcy – 25,8% orzeczeń. Orzeczenie bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach pierwszorazowych uzyskało 18,3%

badanych, a ponownych – 17,0%. Średni okres ważności orzeczeń pierwszorazowych wynosił 25,9 miesiąca, a orzeczeń ponownych 31,3 miesiąca.

Tab.20 Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wydane w 2024 r. przez komisje lekarskie ZUS według okoliczności powstania uszczerbku oraz rodzajów urazów i wybranych chorób zawodowych

Orzeczenia	Liczba orzeczeń	W odsetkach		Średni wiek badanych
OGÓŁEM:	5 291	100,0	X	47,3
Wypadki przy pracy	4 871	92,1	100,0	46,0
<i>w tym:</i>				
uszkodzenia kończyny dolnej	1 999	37,8	41,0	46,0
uszkodzenia śródręcza i palców	1 136	21,5	23,3	43,9
uszkodzenia kończyny górnej	847	16,0	17,4	48,8
uszkodzenia kręgosłupa	289	5,5	5,9	46,1
uszkodzenia twarzy	257	4,9	5,3	43,1
uszkodzenia głowy	80	1,5	1,6	47,7
uszkodzenia słuchu	19	0,4	0,4	42,2
uszkodzenia brzucha	21	0,4	0,4	50,0
uszkodzenia miednicy	36	0,7	0,7	46,5
uszkodzenia narządu wzroku	62	1,2	1,3	47,1
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	80	1,5	1,6	50,5
porażenia lub niedowłady poszczególnych nerwów obwodowych	33	0,6	0,7	42,2
Choroby zawodowe	420	7,9	100,0	61,8
<i>w tym:</i>				
przewlekłe choroby narządu głosu	47	0,9	11,2	62,1
schorzenia układu oddechowego	81	1,5	19,3	69,6
pylice krzemowe	22	0,4	5,2	60,5
pylice azbestowe	7	0,1	1,7	73,0
pylice górników kopalń węgla	57	1,1	13,6	61,1
pylice spawaczy	5	0,1	1,2	60,4
schorzenia nerwów, mięśni	82	1,5	19,5	54,6
choroby zakaźne i pasożytnicze	68	1,3	16,2	58,8
uszkodzenia narządu słuchu	20	0,4	4,8	67,2
nowotwory złośliwe	12	0,2	2,9	71,7
choroby skóry	7	0,1	1,7	55,0
zespół wibracyjny	9	0,2	2,1	63,3

**Tab.21 Orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane w 2024 r.
przez komisje lekarskie ZUS według płci i ustaleń orzecznich**

Orzeczenia	w tym:								
	Ogółem			Mężczyźni			Kobiety		
	liczba	w odset- kach	średni wiek	liczba	w odset- kach	średni wiek	liczba	w odset- kach	średni wiek
OGÓŁEM	6 064	100,0	30,9	3 137	51,7	30,7	2 923	48,2	31,1
<i>z tego ustalające:</i>									
całkowitą niezdolność do pracy	1 777	100,0	32,1	1 028	57,9	32,0	745	41,9	32,3
brak całkowitej niezdolności do pracy	4 282	100,0	30,3	2 106	49,2	30,0	2 176	50,8	30,6
pozostałe oceny	5	100,0	41,4	3	60,0	35,3	2	40,0	50,5
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	3 175	100,0	29,1	1 658	52,2	29,0	1 513	47,7	29,2
<i>z tego ustalające:</i>									
całkowitą niezdolność do pracy	879	100,0	29,9	519	59,0	29,9	356	40,5	29,9
brak całkowitej niezdolności do pracy	2 295	100,0	28,7	1 138	49,6	28,5	1 157	50,4	28,9
pozostałe oceny	1	100,0	43,0	1	100,0	43,0	-	-	-
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2 889	100,0	32,8	1 479	51,2	32,6	1 410	48,8	33,1
<i>z tego ustalające:</i>									
całkowitą niezdolność do pracy	898	100,0	34,2	509	56,7	34,0	389	43,3	34,4
brak całkowitej niezdolności do pracy	1 987	100,0	32,2	968	48,7	31,9	1 019	51,3	32,5
pozostałe oceny	4	-	41,0	2	50,0	31,5	2	50,0	50,5

Tab.22 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i wybranych grup chorobowych

Grupy chorobowe	Ogółem	Wydane na czas określony:							Bezterminowo	Średni okres ważności
		do 3 m-cy	4-6 m-cy	7-9 m-cy	10-12 m-cy	13-24 m-cy	25-36 m-cy	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,4	1,5	1,8	19,1	24,2	20,5	14,2	18,3	25,9
<i>w tym:</i>										
nowotwory	100,0	3,3	6,7	-	33,3	30,0	20,0	6,7	-	19,9
zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	100,0	0,2	0,4	1,7	22,1	26,5	20,8	15,0	13,3	25,5
choroby układu nerwowego	100,0	-	1,1	-	8,3	15,6	17,7	17,7	39,6	32,4
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	-	3,0	3,0	12,1	18,2	24,3	39,4	36,2
choroby układu krążenia	100,0	-	-	14,3	19,0	28,6	14,3	9,5	14,3	22,0
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	100,0	-	15,0	-	30,0	30,0	10,0	5,0	10,0	18,6
wady rozwojowe wrodzone	100,0	-	-	-	1,9	9,6	21,2	21,2	46,1	40,3

Tab.23 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej według wybranych grup chorobowych i przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy

Grupy chorobowe	Ogółem	Wydane na czas określony:							Bezterminowo
		do 3 m-cy	4-6 m-cy	7-9 m-cy	10-12 m-cy	13-24 m-cy	25-36 m-cy	37 m-cy i więcej	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>w tym:</i>									
nowotwory	3,4	25,0	15,4	-	6,0	4,2	3,4	1,6	-
zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	60,9	25,0	15,4	56,3	70,7	66,5	62,0	64,5	44,4
choroby układu nerwowego	11,0	-	7,7	-	4,8	7,1	9,5	13,7	23,8
choroby oka i przydatków oka	3,8	-	-	6,3	0,6	1,9	3,4	6,5	8,1
choroby układu krążenia	2,4	-	-	18,8	2,4	2,8	1,7	1,6	1,9
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	2,3	-	23,1	-	3,6	2,8	1,1	0,8	1,3
wady rozwojowe wrodzone	5,9	-	-	-	0,6	2,4	6,1	8,9	15,0

Tab.24 Struktura orzeczeń komisji lekarskich ustalających niezdolność do pracy wydanych w 2024 r. w związku odwołaniami od orzeczeń ponownych w sprawie renty socjalnej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i wybranych grup chorobowych

Grupy chorobowe	Ogółem	Wydane na czas określony:							Bezterminowo	Średni okres ważności
		do 3 m-cy	4-6 m-cy	7-9 m-cy	10-12 m-cy	13-24 m-cy	25-36 m-cy	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,2	1,8	1,8	11,0	18,3	25,8	24,1	17,0	31,3
<i>w tym:</i>										
nowotwory	100,0	-	8,3	8,3	25,0	20,9	8,3	25,0	4,2	23,1
zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	100,0	0,2	1,2	1,2	11,2	18,0	28,9	25,7	13,6	32,1
choroby układu nerwowego	100,0	1,4	1,3	1,3	5,4	14,9	21,6	14,9	39,2	31,1
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	-	-	3,4	13,8	13,8	48,3	20,7	41,4
choroby układu krążenia	100,0	-	6,7	-	13,3	33,3	6,7	26,7	13,3	27,1
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	100,0	-	6,1	-	6,0	18,2	18,2	15,1	36,4	29,0
wady rozwojowe wrodzone	100,0	-	-	2,0	6,0	14,0	22,0	20,0	36,0	33,2

Podsumowanie

W 2024 r. komisje lekarskie wydały 74,7 tys. orzeczeń, z tego:

- w związku z wniesieniem sprzeciwu wydano 61,0 tys. orzeczeń,
- ze zgłoszeniem przez głównego lekarza orzecznika bądź lekarza inspektora zarzutu wadliwości 11,3 tys. orzeczeń,
- z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości 0,4 tys. orzeczeń.

Komisje lekarskie rozpatrzyły 2,1 tys. spraw skierowanych w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu.

Najwyższy udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie odnotowano w przypadku:

- orzeczeń ponownych dla celów rentowych – 25,5%,
- orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych – 20,7%,
- orzeczeń pierwszorazowych i ponownych dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego – 13,5%.

Komisje lekarskie wydały 20,2 tys. orzeczeń, w których zmieniły ustalenia lekarza orzecznika, a w 53,0 tys. orzeczeń podtrzymały ustalenia lekarza orzecznika.

Wysoki odsetek orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika odnotowujemy w przypadku orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 37,2%, najniższy w przypadku orzeczeń stwierdzających potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego – 14,2%.

W orzeczeniach wydanych przez lekarzy orzeczników komisje lekarskie zmieniły:

- ustalony stopień niezdolności do pracy – w odniesieniu do 68,9% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 77,5% orzeczeń ponownych rentowych,
- przewidywany okres niezdolności do pracy – w odniesieniu do 6,4% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 7,4% orzeczeń ponownych rentowych,
- datę powstania niezdolności do pracy – w odniesieniu do 17,4% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 7,7% orzeczeń ponownych rentowych,
- związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy – w odniesieniu do 7,3% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 7,4% orzeczeń ponownych rentowych.

W przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych przed wydaniem orzeczenia przez komisje lekarskie 34,2% osób legitymowało się orzeczeniem stwierdzającym brak niezdolności do pracy, a po rozpatrzeniu przez komisje lekarskie odsetek tych osób wyniósł 10,9%. W przypadku orzeczeń ponownych rentowych odsetek tych osób zmniejszył się z 33,2% do 8,6%.

W 2024 r. mężczyźni stanowili 51,7% osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników. Średni wiek osób odwołujących się wynosił 50,8 roku (dla mężczyzn 50,3 roku, a dla kobiet 51,4 roku).

Przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były:

- choroby układu szkieletowo-mięśniowego (18,7% orzeczeń),
- zaburzenia psychiczne (17,2%),
- nowotwory (17,1%).

Wśród odwołujących się od orzeczeń ponownych rentowych głównymi przyczynami orzekania o niezdolności do pracy były:

- choroby układu szkieletowo-mięśniowego (19,4% orzeczeń),
- zaburzenia psychiczne (17,4%),
- choroby układu krążenia (15,9%).

Wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy, uszczerbek na zdrowiu komisje lekarskie orzekały najczęściej w związku z:

- uszkodzeniami kończyn dolnych (41,0% orzeczeń),
- uszkodzeniami śródreczę i palców (23,3%)
- uszkodzeniami kończyny górnej (17,4%).

Wśród osób dotkniętych chorobą zawodową uszczerbek na zdrowiu ustalano najczęściej w związku z:

- pylicami płuc (22,7% orzeczeń),
- schorzeniami nerwów, mięśni (19,5%),
- chorobami układu oddechowego – 19,3%.

Średni wiek osób badanych, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosił 47,3 roku, poszkodowanych w wyniku wypadków przy pracy – 46 lat, a w związku z chorobami zawodowymi – 61,8 roku.

Komisje lekarskie wydały 6,1 tys. orzeczeń osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Odwołania od orzeczeń pierwszorazowych lekarzy orzeczników stanowiły 52,4%, a od orzeczeń ponownych 47,6% orzeczeń. Brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u 72,3% badanych z orzeczeniami pierwszorazowymi i u 68,8% z ponownymi. Całkowita niezdolność do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną spowodowana była, w 81,2% przypadków zaburzeniami psychicznymi, chorobami układu nerwowego, wadami rozwojowymi wrodzonymi oraz nowotworami.